

cele reproduse aici din întreg, le-am rupt dintr-o demonstrație ale cărei atribute sunt organicitatea dar și lipsa oricărui demonstrativism. Mihai Măniuțiu are acea calitate rară de a fi scris o carte despre inefabilul artei actorului ca și cum ar fi scris o scri-soare de dragoste adresată zămisliților, purtătorilor dar și beneficiarilor de frumusețe. O carte ce e lipsită de pedante note de subsol, cu toate că, dincolo de experiențe și evenimente artistice personale rămase nenumite, dar depozitate în experiență, ea convoacă lecturi multe și consistente, asimilate și nu făcute de fațadă. Măniuțiu își permite luxul de a ieși de sub povara bibliografiei tocmai pentru a ne da ocazia să deslușim mai lesne esența paradoxului ce constituie „puntea dintre perplexitate și jubilație”. Cartea, ea însăși jubilație, pornește acum în lume având nu șansa, ci garanția de a se întoarce la autorul ei „cu tot atâtea chipuri vii – ale cititorilor mei – care să vorbească despre pasiunea noastră comună: Teatrul”.

Mihai Măniuțiu, *Despre mască și iluzie*, Editura Humanitas, București, 2007.

De la actorie la jurnalism

Sunt mai bine de zece ani de când nu l-am mai văzut pe scenă pe Răzvan Ionescu. Dacă îmi aduc bine aminte, ultima oară l-am apreciat pentru evoluția sa din spectacolul cu piesa *Anton Pann* de Lucian Blaga, la Teatrul Național din București. Cu ocazia unei ediții a *Galei Teatrelor Naționale*, organizată odinioară de Naționalul clujean, s-a întâmplat să ne întâlnim în fața aceluiași ascensor. Și deși nu ne cunoșteam personal, cum nu ne cunoaștem nici azi, am simțit nevoia să îl salut. Era în gestul meu mai mult decât un semn de minimă civilitate, acela de a-i da binețe cuiva cu care împarți pentru câteva minute spațiul redus al unei cabine de lift. Nu ne-am spus niciun cuvânt. Mărturisesc că aș fi dorit să-i vorbesc. N-am îndrăznit să o fac, îmi pare rău, dar... munte cu munte se întâlnește, darămite om cu om. Știam că de ceva timp Răzvan Ionescu devenise și teolog. De altminteri, la începutul anilor '90, pe vremea când programele „Europei libere” în limba română nu fuseseră drastic diminuate din pricina unei decizii nu îndeajuns compănite a managementului american, îi ascultasem câteva comentarii difuzate duminica dimineața în spațiul emisiunii *Lumea creștină*. Nu știu dacă azi Răzvan Ionescu mai are vreo legătură instituțională cu teatrul. Știu doar că în 2003 a obținut un doctorat în teatrologie cu teza intitulată *Valori ale sacralului de la ceremonial la transfigurarea scenică – o contribuție restauratoare asupra întâietăților* și că acum pregătește pentru Editura „Curtea Veche” cartea *Când sfinții mergeau la teatru – Ecouri dintr-un altfel de Bizanț*. Aceeași editură la care, la începutul verii, i-a apărut volumul *România și Julieta la fix*, ce cuprinde articolele pe care Răzvan Ionescu le-a scris în intervalul 2005–2006 pentru efemerul cotidian *Averea*, unde a fost publicist-comentator, mai rar pentru *România liberă* ori *Ziua* sau pentru publicații de mai mică expunere. Unele comentarii au apărut înainte de anul 2005.

Spre a conferi un caracter rotund cărții sale, articolului ce dă titlul cărții, apărut în iulie 2005, căruia îi e rezervat rolul de uvertură, Răzvan Ionescu îi adaugă un pandant, până acum inedit, ce se cheamă *România, Julieta și bateria*. Acestuia îi urmează un *Autodenunț (În loc de post-scriptum)* în care găsim următoarele rânduri: „Prin scris și vorbă am poluat constant și am subminat cu premeditare valorile

modernității, încercând să-mi smintesc semenii, fie cultivând crezul religios cu parfum poporanist, fie frecventând elitismul paideic de factură laică. Am cultivat și cultiv concepte și termeni impardonabili precum: tradiție, neam, Biserică, jertfă, Basarabia, credință, sat, Piața Universității, etc. Am votat în repetate rânduri Punctul 8 de la Timișoara și m-am pronunțat împotriva derbedeilor securiști...". Mai sunt recunoscute și alte vini pentru care semnatarul cere – „Ajutați-mă să mă eliberez! Demascați-mă! Dați-mă în vileag!” Drept pentru care îi urmez îndemnul, îl „demasc” pe Răzvan Ionescu și îl declar vinovat pentru culpa de a scrie bine și cu miez, de a aborda fără menajamente și fără precauțiuni subiecte majore ale actualității – laice ori religioase – de a „nutri sentimente aride pentru marea majoritate a guvernaților postdecembriști”. Scrisul său zămislește la adresa lor nu doar „fraze nu tocmai plăcute auzului”, ci chiar mai mult. Calchierea stilului caragialean de tip Rică Venturiano în articolul *Șira spinării (Bucureștiul meu)*, unele fraze șfichiuitoare precum „De mai bine de o lună, România e o lagună, în vreme ce pe domnul Tăriceanu îl strâng cizmele și aduce din ce în ce mai mult a demisie încălțată, iar pe tovarășul Ilescu îl dor (rău) amintirile” sau „Bucureștiul lor e al gropilor din asfalt astupate după modelul cu care își cultivă calviția primarul Capitalei” îl recomandă pe Răzvan Ionescu drept un redutabil pamfletar. Are dreptate semnatarul cărții atunci când scrie: „Politica autohtonă, scăpată de la Mărcuța în zi de vizită, adică joia, ne înfățișează parada unor figuri de panopticum, ciondănindu-se pentru reforma unei țări despre al cărei teritoriu par a nu fi informați (ei, politicienii, n.n.) că a devenit între timp deltă” (*Inundațiile de dreapta și seceta de stânga*). În „țara noastră de telespectatori” este nevoie de oameni lucizi și cultivați care, asemenea autorului acestei cărți, să mai atragă atenția asupra „culturii noastre zdreanță” ori a imposturii din cultură (*Rebreanu și Ciomâzgă* sau „*Cartea deceniului*”), sau a administratorilor culturali (*Dansând cu Bourvil*), a faptului că profitorii de ieri sunt „conașii” bătrâni și fără cusur în rău de azi (*Conu'intelectual[ului] de stânga* sau *Autorul la Uluci*). Să ne tragă de mână că uităm prea repede (*Condamnați-I pe „Făt Frumos”, Bicicleta și răstignirea Maicii Domnului, Vasile Paraschiv*) și să ne spună că e adevărat că iertarea e creștinească, dar că ea trebuie mai întâi cerută. Subscriu întru totul la cele exprimate de Răzvan Ionescu în „studiile de caz” din comentariul *Insuportabila aspirație către dregătorii a turnătorului de la Securitate „în formă continuată” sau cazuri și necazuri... „din dragoste”*.

După cum spuneam mai sus, autorul volumului *România și Julieta la fix* are studii de teologie. Cât se poate de firesc atunci ca o parte dintre articolele sale să-i dovedească preocuparea pentru relația dintre oameni și Biserica Ortodoxă, oameni și credință, credință și încredere în cei aflați în slujba Bisericii. *Primejdiioasele stereotipii ale modernității* e un text de reflecție de mare altitudine și se cuvine receptat ca atare. *Nobody sau credința ca procent* ar trebui să-i pună pe gânduri pe înalții ierarhi ai Bisericii Ortodoxe. *Mitropolitul* ne invită pe toți să fim mai atenți atunci când judecăm cele bune și cele rele din viața unui om, iar *Epistolarul* cu Ion Zubașcu ne atrage atenția că judecata vieții unui om nu poate fi nicidecum „o temă jurnalistică”. Citind textul *Luca și Zosim*, m-am simțit eu însumi vinovat pentru superficialitatea cu care am vizitat Muzeul de icoane pe sticlă de la Sibiel, loc unde am ajuns prin amabilitatea directorului Teatrului din Sibiu, Constantin Chiriac. Articole precum *Papa și grădinarul*, *Părintele Galeriu*, *vizionarul* ori *Limba română la Vicclaim* se citesc cu bucurie, tristețe și încordare. De fapt, marea „vină” a lui Răzvan Ionescu e de a-și fi pus spiritul reflexiv în sprijinul semenilor săi. O vreme a făcut-o de pe scenă. O face acum prin scris. Cu credința exprimată de motoul împrumutat de la Nicolae Iorga, potrivit căruia „de scăderile alor tăi te doare mai mult decât de ale străinilor. Poleind

păcatele unui neam cu lingușiri cred că-i faci o foarte proastă îndatorire" ori de cel aparținându-i lui Dorin Tudoran care observa „De câte corzi are nevoie, simultan, un arc, știu doar arcul și arcașii. Câte coarde încap în politică, știu doar cei ce pun batista pe țambal. Sau o iau“. De fapt și în ultimă instanță, vina lui Răzvan Ionescu e aceea de a refuza să pună ori să ia batista de pe țambalul care cântă cântecul strident și dezacordat ce ne însoțește încă viața.

Răzvan Ionescu, *România și Julieta la fix*, Editura Curtea Veche, București, 2007.

Caragiale și dublurile fictive ale României

Până și cei ce nu posedă decât o instrucție elementară ar putea, la o adică, să cuteze a înșirui câteva dintre celebrele personaje caragialiene – Tipătescu, Farfuridi și Brânzovenescu, Zoe și Trahanache, Jupân Dumitrache și Ipingescu, Veta și Zița, chiar și Mița Baston (din cea pe care o socotesc cea mai nedreptățită dintre comedii caragialene, adică *D'ale carnavalului*) – îi vin în minte oricui, chiar și la o repede rostire. Cei cu un plus de instrucție îți citează chiar câteva pasaje din clasicul studiu al lui Garabet Ibrăileanu despre onomastica din creația caragialeană. Nu încapă însă îndoială că cel mai popular dintre personajele ieșite din condeiul lui Caragiale (de fapt, non-personaj, cum ar spune unii ceva mai sofisticăți) e Mitică. În pofida faptului că, așa după cum arată Ioana Pârvulescu într-un magnific mini-eseu de doar 130 de pagini, format de *poche* intitulat ***În Țara Miticilor – De șapte ori Caragiale*** (Editura *Humanitas*, București, 2007) Mitică, personajul generic caragialean, se naște în paginile *Universului* doar la 14 ianuarie 1900, așadar relativ târziu, „suficient de târziu ca să devină un reper al domnilor din lumea lui Caragiale“ și devine un „personaj colectiv“, niciodată solitar, mereu însoțit de un alt Mitică. Un fel de Adam și Eva ai lui Mitică sunt Lache și Mache sau Mache și Lache, a căror primă intrare în scenă se consumă în 1877 în *Claponul*, ei dovedindu-se frați buni cu flaubertianii Bouvard și Pécuchet, în chip ciudat relativ târziu descoperiți de atât de iscoditoarea critică literară franceză.

Pentru mulți dintre noi, Mitică e sinonimul românului mediu, nepăsător, inconsistent pentru care are importanță mai curând vorba decât fapta. Ardeleanul care sunt nu poate să nu spună că pentru imaginarii „nemiți“ ce, cel mai adesea se iluzionează a fi transilvănenii, Mitici sunt toți cei de dincolo de Carpați. Dar ori de unde ar fi cei ce vorbesc despre Mitică, e aproape sigur că niciunul nu se gândește că Mitică e de fapt, la origine, ...Dumitru, tocmai deoarece „ființele mici“, diminutivate sunt cele ce dau savoare lumii caragialene. Mitică trăiește și se simte bine într-o lume funciarmente diminutivată. „Este o lume în care nu se petrec drame, ci dramolete, unde nu există Binele, dar totul se obține cu Binișorul, unde multe rele mici te împiedică să vezi vreun Rău mai mare“. Și sentimentele sunt mici în lumea lui Caragiale. Dragostea lasă loc amorului, prietenia e vesel substituită de amicitie. „Paradoxul artei lui Caragiale – observă Ioana Pârvulescu – este că scriitorul are nevoie de dimensiuni colosale ca să dea chip unor miniaturi și de vorba cea mare ca să acopere realitatea cea mică“.

Și mai e un paradox. Mitică își face apariția la „bursa“ personajelor lui Caragiale în 1900, an de criză. Dar, ne spune Ioana Pârvulescu în ultimul capitol al cărții sale, capitol intitulat *Prețul vieții*, nu este oare bizar că deja în 1901, anul apariției *Momentelor*